

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי ... כבר קמן נידון.....2
- ב. היא נדחית ... חצר שלה הוא נדחה מפניה ... חצר של שניהם ... מלמולי דגברא קשין מדאיתתא.....4
- ג. לזה הימנה בנכסי אביה אינה נפרעת אלא ע"י אחר ... אתו לקמן לדינא לא מזדקקין להו ... שמותי משמתינן להו ... אמר נגודי נמי מנגדינן להו ... כשנתגרשה מן האירוסין נפרעת ע"י עצמה שאין לבו גם בה.....4
- ד. ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקומטן.....5
- ה. נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא וזה כתב ידו של רבי וזה כתב ידו של אחי ... והוא שיש גדול עמו ... כיון דקיום שטרות מדרבנן הימנוהו רבנן דרבנן.....6
- ו. זכור הייתי בפלונית שיצאה בהינומא וראשה פרוע מאי טעמא כיון דרוב נשים בתולות נישאות גלוי מלתא בעלמא הוא.....7
- ז. אסור לאדם שילמד את עבדו תורה.....8
- ח. לזה הימנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס או שהניח תפילין בפני רבו או שקרא שלשה פסוקים בבית הכנסת הרי זה לא יצא לחירות.....8
- ט. לטבול לאכול בתרומה בתרומה דרבנן.....8
- י. אין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו.....9
- יא. ושהמקום הזה בית הפרס הוא מ"ט בית הפרס דרבנן.....9
- יב. מנפח אדם בית הפרס והולך ... בית הפרס שנידש טהור.....10
- יג. ועד כאן היינו באין בשבת קסבר תחומין דרבנן.....10
- יד. נאמן התינוק לומר כך אמר לי ... משפחה זו כשרה ומשפחה זו פסולה.....11
- טו. וכולן אם היה עובד כוכבים ונתגייר עבד ונשתחרר אין נאמנים.....11
- טז. אחד מן האחין שנשא אשה שאינה הוגנת לו באין בני משפחה ... ואומרים אחינו בית ישראל שמעו אחינו פלוני נשא אשה שאינה הוגנת לו.....12
- הדרן עלך האשה שנתארמלה.....12

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

דף כח.

א. ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי ... כפר קטן נידון

כבר התבאר לעיל דף כז: שמי שגירש¹ את אשתו הנשואה לו, לא תדור עמו בחצר או בבנין אחד אם שניהם צריכים לעבור דרך אותו פתח כניסה או אותו מקום², שמא יבואו לידי זנות³, אבל חוץ לחצר מותר, אפילו בשכונה קטנה⁴. ואם יהיו עמו תמיד בניו ובני ביתו לשומרם מותר אף בחצר⁵.

אולם כל זה באשת ישראל, אך כהן⁶ שגירש את אשתו⁷ לפי שמכרת ברמיזתו וקריעותיו ושמא יבא לידי עבירה, שכהן אסור בגרושה באיסור לאו. ולכן לא תדור עמו במבוי, כלומר באותה סימטת רחוב, מלשון "מבוא", המשמש מעבר לדיירי הבתים או החצרות שמצידי אל רשות הרבים.

כפר קטן שבקלות יכול לבא אעלה או היא אליו⁸, דינו כמבוי, ואסורה לדור חוץ למבוי בכל המבואות כמו במבוי בעיר, שמכיון שאין הרבים מצויים בכפר, יש לחשוש יותר שיבואו לידי עבירה⁹.

ואם נשאת לאחר ועודה עמו בין אשת כהן ובין אשת ישראל י"א¹⁰ שלא תדור עמו בשכונה אחת, מכיון שהוששים שתזנה עמו, ותעבור על איסור

¹ שו"ע ונו"כ שם ק"ט ז

² דקדק הראנ"ה ז"ל סימן צ"ו מן הירושלמי דאפילו אין להם שום תשמיש בחצר אלא לכניסה ויציאה אינה יכולה לדור עמו בחצר. ומכאן דן דהוא הדין אם הוא דר בעליה והיא דרה למטה בבית והתחתית והעילית משתמשים ע"י פתח אחד הוה ליה כניסת אותו פתח כחצר ואסורים לדור שם גם פשוט שם

³ מאחר דלבו גם בה ומכרת ברמיזתו חיישינן שמא יבואו לידי זנות ואף עפ"י שפנויה היא אסורה לו דאפילו על יהוד דפנויה גזרו. ח"מ שם יז

⁴ גם פשוט שם

⁵ וכמו שעשה רב זכריה בן הקצב כמו שנתבאר, וכך כתב הר"ן דאין איסור בגרושה יותר מבשבויה. ח"מ שם ועיין ב"ש יד שכן דעת רש"י אך אפשר שלדעת הרמב"ם אסור

⁶ שו"ע אבהע"ז ו ז

⁷ ובה אפילו מן האירוסין דלא כאשת ישראל כיון שיש בו איסור לאו. גם פשוט שם מנ

⁸ גם פשוט שם

⁹ ט"ז שם

¹⁰ דעת רש"י שכשיש איסור חיוב מיתה החמירו להרחיק אפילו מהשכונה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אשת איש שהוא איסור ערוה. ושכונה גדולה ממבוי¹¹. וי"א¹² שכיון שהוא איסור אשת איש שחמור עליו ועליה, יש פחות חשש ויכולה לדור עמו אפילו במבוי, אבל צריכה להרחיק ג' בתים. וי"א¹³ שלא תדור עמו במבוי כדין אשת כהן הנזכר. והעיקר כדעה ראשונה, ובשעת הדחק שאין המגורים מצויים יכולה להקל כדעה השנייה ולהרחיק ג' בתים¹⁴.

ואם חזרה ונתגרשה גם אשת ישראל דינה כאשת כהן שלא תדור עמו במבוי, כיון שיש בה איסור לאו. וי"א¹⁵ שאשת ישראל מותרת במבוי ואסורה בחצר כדין הפנויה הנזכר. והעיקר כדעה ראשונה¹⁶. ויש שהחמירו¹⁷ שאפילו באסורה איסור דרבנן לא תדור עמו במבוי, ולפיכך מיינקת חבירו שאסורה לו מדרבנן לא תדור עמו במבוי.

במקום בו נאסרו לדור יחד במבוי אחד או שכונה אחת¹⁸ אין זה אלא במבוי סתום¹⁹, כלומר שסימטת הרחוב פתוחה רק בעידה האחד, בראשה, אל רשות הרבים. אבל במבוי מפולש שסימטת הרחוב פתוחה משני עבריה, ודרך רבים עובר ביניהם, מותרים לדור²⁰ באותו מבוי, אם כדי ללכת מביתה לביתו צריך לעבור דרך סימטת הרחוב²¹, ואפילו אין בכל העיר שום יהודי רק הם לבד. ויש מחמירים אם אין יהודים אחרים ואין להקל בפשיטות בזה ובפרט במקום שיש קצת רינון לעז חשד²².

¹¹ עיין בח"מ שם יט שכתב ליכא נפקותא בחומרא זו דלא תנשא בשכונתו דהא מה שהוא יותר מכפר קמן מותר לכ"ע וכפר קמן נידון כמבוי דאפי' בלאו הכי אסור ומ"מ צריך להתיישב למעשה מה נקרא כפר קמן דאסור ומה נקרא כפר בינוני דשרי. ובט פשוט שם כתב – יראה דזה תלוי באומדנא כל שנראה דבנקל יכול לבא אצלה כאלו היו במבוי אחד נידון כמבוי.

¹² דעת התוס' שגרסו בגמ' אם היה כהן לא תדור במבוי דכיון דפנויה היא קיל ליה אבל אם ניסת אינו צריך להרחיק אלא כדי שכונה דהיינו ג' בתים דכיון דניסת המירה ליה אפילו לכהן. ובגרושת ישראל שניסת לשני וגירשה יש לאו על הראשון הוה דינו ככהן ממש

¹³ כך נראה שימטת הרמב"ם דהרמב"ם מפרש דהשכונה הנזכרת בגמ' היינו חצר המוקפת ויש בו בתים הרבה וע"כ לא חילק הרמב"ם אלא בין שכונה שהיא חצר למבוי. מ"ז שם מו

¹⁴ גט פשוט שם

¹⁵ ר"י כתב ג"ל דמאחר דק"ל במחזיר גרושתו בעל ולא קידש אינו לוקה דהויה כתיב בה א"כ אין בה איסור לאו ומותרת לדור עמו במבוי כמו גרושה גרידא. ח"מ שם יח

¹⁶ דלא ק"ל כוותיה גם הרמב"ם חולק עליו דהא פסק רפ"ט ופי"ז ה"א בכהן הבא על הגרושה בלא קידושין אין לוקין אותו וכאן פוסק דצריכה ריחוק ממבוי וש"מ דלא תליא במלקות גם בתשובת ריב"ש חולק עליו.

ב"ש שם טו

¹⁷ ריב"ש שם

¹⁸ כ"כ בגט פשוט שם

¹⁹ אמ"ט ונו"כ שם מב"י בשם הר"ן שכ"כ בשם התוספות.

²⁰ הראנ"ח ז"ל סימן צ' נסתפק דשמא לא מהני מבוי מפולש אלא כשיש שם יותר מכדי שכונה קמנה ואתינן למישרי מחמת מבוי אבל כשהם בשכונה קמנה הו"ל כמבוי סתום וכו' יע"ש

²¹ ח"מ שם כ. ולא אתא אלא למעוטי אם יש דרך כניסה ויציאה בתוך החצרות עצמן מחצר לחצר דאז ודאי שאינן יכולים לדור יחד זה אצל זה. פרי"ח שם

²² ח"מ שם כא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ב. היא נדחית ... חצר שלה הוא נדחה מפניה ... חצר של שניהם ... טלטולי דגברא קשין מדאיתתא

אם היו²³ דרים בשכירות, או בחצר של שניהם²⁴ היא נדחית מפניו²⁵, וצריכה היא לעבור לחצר אחרת או למבוי באשת כהן וכדומה, ואם נשאת או רוצה להנשא, צריכה לעבור לשכונה אחרת אפילו אם עד עתה היתה גרה באותה שכונה ואפילו נישאת לאדם שגר בשכונה זו²⁶, כל אחת כדינה לעיל.

ואם החצר שלה הוא נדחה מפניה, וצריך הוא לעבור. אבל²⁷ אם היה לה חצר הוין למבוי, וחצר אחרת במבוי ורצתה לדור שם לכתחלה אין מניחין אותה²⁸.

ג. לזה הימנה בנכסי אביה אינה נפרעת אלא ע"י אחר ... אתו לקמן לדינא לא מזדקקין להו ... שמותי משמתינן להו ... אמר נגודי נמי מנגדינן להו ... כשנתגרשה מן האירוסין נפרעת ע"י עצמה שאין לבו גס בה

²³ שו"ע ונו"כ שם וז, וקיט"א

²⁴ אם מעיקרא היא מחצית החצר שלה ואח"כ קנה הבעל מחצית האחר של החצר צ"ע אם היא נדחית מפניו. ומסתברא דהכל הולך אחר מעיקרא ולא מהני לקנות מחצית האחר לדחותה וכ"ש דהיא אינה יכולה לקנות מחצית החצר לדחות המגרש שהוא דר בשכירות כנ"ל. גט פשוט שם

²⁵ בגמ' הטעם שמלמול הגבר קשה משל האשה ובגט פשוט הקשה ואיכא למידק דהכא היישינן טפי למלמולא דגברא מדאיתתא ואלו גבי דינא דבר מצרא אמרינן בהמקבל דף ק"ח ע"ב לאשה וליתמי לית בה משום דינא דבר מצרא ומעמא פרש"י ז"ל דלאו דרכה דאיתתא לאפרוחי ולמיזל בתר קרקע משום כל כבודה כו' יש לו' דהתם שהאשה כבר לקחה והאיש המיצר בא להוציא מידה היישינן לטורח האשה דלאו דרכה לבקש אבל הכא שהאיש והאשה שניהם מוחזקים היישינן למלמולא דגברא טפי מדאיתתא. ועיין בלבוש שכתב שאם היו באין לידי זנות היה לה גנאי יותר לכך תדחה היא מפניו. וצ"ע

²⁶ ח"מ שם כז, וב"ש יא

²⁷ הרמ"ה

²⁸ ואם היה החצר שלה והוא היה פורע לה השכירות צ"ע אם נאמר שהיא תדחה מפניו, וכן אם היה החצר שלו והיא היתה פורעת לו השכירות וגרשה בתוך זמן השכירות צ"ע אם נאמר שהוא ידחה מפניה ועיין ח"מ סי' שיב סי"א ודוק. גט פשוט שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

היה²⁹ להם מלוה זה אצל זה קודם גירושין או תביעות ממוניות אחרות, אפילו לא נשאת עדיין³⁰, לא יתבעו זה את זה בעצמם שלא יבואו לידי הרגל עבירה, אלא עושין שליח לתבוע. וכל שכן שלא ידברו זה עם זה, ואם באה הגרושה עם המגרש בעצמו לדין, מנדין אותם או מכין אותם מכת מרדות.

במה דברים אמורים שגירשה מן הנשואין שהיה לבם גסים יחד ומכירין ברמיזות הדרדות, ויש לחוש שמא יבואו לידי הרגל, אבל אם נתגרשה מן הארוסין שאין לבם גסים יחד מותרין לתבוע זה את זה ולדור יחד, ואם היה לבו גם בה אף מן האירוסין אסור בכל.

אפילו נשאת גרושתו אם יש למגרש עסק עם בעלה של המגרשת או שהוא חנוני והולך שם לשתות יין ושוהא שם ב' וג' שעות אם יש שם בני אדם שאין לחוש ליחוד³¹, אין קפידא. כי לא אסרו חכמים אלא כשמתעסקים ביחד האיש עם גרושתו שדנין זה עם זה או באיזה עסק אבל באופן זה לא אסרו. וכן עיקר להלכה ויש חולקים³².

ואם דרין בעיר אחת ואירע לפעמים שהוא בא לעיר שהיא דרה שם, מותר לו ליכנס אפילו לביתה ואפילו נשאת, הואיל ואינו דר שם ואינו נושא ונותן עמה. ולכו"ע מותר להכנס באקראי בעלמא³³.

ראובן שגירש לאשתו והלכה ונשאת לאחר וילדה בנים. והמגרש נשא אשה אחרת וילדה ממנו בנים. מותרים הבנים להנשא זה עם זה וליכא למיחש מתוך שהם מחותנים יבואו לידי איסור. וכ"ש דמותר לבת המגרש שתקח אה המגורת'. ולאח המגרש שיקח אחות המגורשת³⁴.

ומותר לאדם לזון גרושתו ואף מצוה היא וקודמת היא לשאר עניים³⁵, הואיל והיתה כבר תלויה

ד. ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן

²⁹ שו"ע ונו"כ שם ה - י

³⁰ מ"ז שם יח

³¹ גט פשוט ממהמריק"ש

³² הב"י חלק על התרה"ד שהתיר בזה ובמ"ז הכריע לאסור ובה"מ כד ופר"ח הכריע להקל

³³ והראנ"ח סימן צא

³⁴ באה"ט שם מהכנה"ג

³⁵ רמ"א שם ח עיין במדרש רבה בראשית פ' ל"ג ויקרא פ' ל"ד מביא מעשה שאדם אחד נתן מעות לגרושתו בתורת צדקה (ומשמע שם שנתן לה ע"י עצמו) וע"י זה ירדו גשמים לעולם ומשמע דלאו איסורא עביד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

בן י"ג שנה³⁶ ויום אחד שהביא שתי שערות ואינו יודע בטיב משא ומתן אין עדותו עדות בשמאות קרקעות לומר שכך וכך שוה³⁷, אבל במטלטלים עדותו עדות, ומעמא דכיון דאינו בקי בטיב משא ומתן אינו מדקדק בעדות קרקע כולי האי שאינה נחשבת בעיניו, אבל בעדות מטלטלים מדקדק בהן שחשובין בעיניו. אבל אם יעיד בגופה של קרקע כגון על מכירת הקרקע בלי שומא, אין הבדל בין קרקע למטלטלין ונאמן³⁸.

ואפילו לאחר שהגדיל הקטן אינו יכול להעיד על מה שראה בקטנותו כיון שהיה פסול בשעת ראית העדות,

ודין זה אינו אלא בעדות גמורה, אבל יש דברים שהכשירוהו להעיד עליהם בגודלו אף על פי שלא ראה אותם אלא בקטנותו. ומבוארים להלן לפנינו.

קטן³⁹ אין לו דין עד להיות נאמן באיסורי⁴⁰, אולם אם חריף ובקי בדבר, ויש רגלים לדבריו, יש להחמיר אם מעיד על דבר איסור. ואם מעיד על איסור דרבנן להקל, ולא אתחזק איסורא, כגון בדיקת חמץ, נאמן, דהימננהו רבנן בדרבנן⁴¹, אבל אם אתחזק איסורא אינו נאמן כלל.

ה. נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא וזה כתב ידו של רבי וזה כתב ידו של אחי ... והוא שיש גדול עמו ... כיון דקיום שטרות מדרבנן הימננהו רבנן בדרבנן

עידי הקיום יכולים להיות קרובים לעידי השטר⁴², ולא עוד אלא אפילו מת האב החתום בעוד הבן קטן, יכול להעיד על חתימת אביו אחר שיגדיל ונאמן⁴³ להצטרף אם עד גדול לקיום שטר ולומר זה כתב ידו של אבי, או

³⁶ שו"ע ונו"כ לה ג

³⁷ והתוספות [ב"ב קנ"ה ע"ב ד"ה לא] ומרדכי [שם סי' תרל"ו] כתבו, דהיינו דוקא לעדות שהיתה כך שוה, דאל"כ מאי שנא קרקע ממטלטלי. ונ"ל שגם דעת הרמב"ם [פ"ט מעדות ה"ח] וטור [סעיף ו'] כן, ודלא כב"י וב"ח [שם] לדעתם. ש"ך שם ג

³⁸ אורים שם ט

³⁹ רמ"א ונו"כ יו"ד קכז ג

⁴⁰ היכא דהוא בידו הקטן נאמן אפילו להוציא דבר מחזקתו להתיר או לאסור. ש"ך שם לא, ועיי' פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תלז ס"ק ח שכתב שדברי הש"ך רק בדרבנן אך בדין תורה אף בלית חזקה ובידו אין נאמן.

⁴¹ אע"ג שהוא איתחזק איסור מ"מ הרי זה בידו. מנ"א או"ח תלז ח

⁴² שו"ע ונו"כ חו"מ מו יז

⁴³ שו"ע ונו"כ שם לה ד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

של רבי, או של אחי כדי לקיים את השטר, אף על פי שכבר מתו בעוד שהיה קטן, ואפילו הגדול קרוב לעדי השטר, שמכיון שקיום שטרות מדרבנן הימננהו רבנן בדרבנן כשיש אחר עמו, אולם אינם יכולים שני המעידים להיות קרובים זה לזה⁴⁴, ודוקא על אלו השלושה מעיד מפני שהוא רגיל בהם מאוד שהוא מצוי אצלם תדיר, אבל אם מעיד על אחר לא⁴⁵.

כשאביו או אחיו הם בעלי דבר כגון שהתחייבו נפשם בכתיבת ידם לשלם לפלוני סך ממון או ענין אחר, אין בנו נאמן להעיד על חתימת אביו או אחיו, ולא רק קטן שהגדיל, אלא אפילו אמר שראה חתימת אביו זו בגדלותו, אינו נאמן, שהרי זה בכלל לא יומתו אבות בעדות בניס⁴⁶..

ו. זכור הייתי בפלונת שיצאה בהינומא וראשה פרוע מאי

טעמא כיון דרוב נשים בתולות נישאות גלוי מלתא

בעלמא הוא

האשה⁴⁷ שטוענת ואומרת לבעלה בתולה נשאתני וכתובתי מאתים, והבעל כשגרשה, או היורשים⁴⁸ בשנתאלמנה, אומרים אלמנה נישאת ואין לך אלא מנה, והכתובה נאבדה⁴⁹, או במקום שאין כותבין כתובה, אם יש עדים⁵⁰ שעשו לה בעת נישואיה כמנהג הבתולות וכמלבוש שרגילין להלביש

⁴⁴ סמ"ע שם מו מו

⁴⁵ ועיין סמ"ע שם ט וש"ך ד אם זה מוסכם לעו"ע

⁴⁶ שמכיון דאין חתימתו ניכרת הו"ל כמעיד עליו בעל פה והכתב יד כמאן דליתא דמי. סמ"ע שם. ולא ידעתי למה החליט הדבר, דהלא לקמן סימן מ"ו סי"ט יש שני דעות אי עדי קיום יכולים להיות קרובים למלוה וללוה, אם לא דנימא כדלקמן סי' מ"ו דאיכא מ"ד דכתב ידו הוי קיום דאורייתא, משא"כ בעדים החתומים על שטר דרבנן, ועיקר הטעם דהימננהו רבנן בדרבנן, משא"כ (דבעי) בכתב ידו ודבעי קיום תורה. ועיין תומים (סק"ג) דהנחתו בצ"ע דאם יעיד על כתב ידו של אביו לא בטביעות עין, רק בפניו חתמו, מה דינו. אורים שם י ועיין ח"י רע"א כתב כעין זה

⁴⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז צו טו

⁴⁸ אע"ג שיורשים שמא הם שהרי אינם יודעים והיא ברי וכבר התבאר לעיל דף יב: שבטענת ברי גובה מאתים כאן טענות יורשים הוי כטענות ברי דאנן מענינן בשביל היורשים כל מה דהיה אביהם יכול למעון כ"כ הרא"ש. ב"ש שם כא

⁴⁹ כשהבעל קיים מנהי שהיא טוענת אבד ז. מיהו גבי יורשים צ"ל דמיירי שנאבד בעדים בענין דלא מצי למעון פרעתי דאל"ה לא היתה גובה מן היורשים כלל דשמא ה"י טוען אביהם פרעתי, אי נמי דמיירי בהודה קודם מותו שלא פרע. הפלאה קנטרם אחרון שם.

⁵⁰ אפי' היכא די"ל פרעתי אינו נאמן במינהו פרעתי משום דהוי מינהו במקום עדים. ב"ש שם כב. ועיין בהפלאה קונטרס אחרון שם שכתב שאינו נאמן להכחיש המנהג שעשו שלא כדון, דמינהו במקום מנהג מדינה לא אמרינן.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

בתולות או בשאר דבר ידוע לעשות לכתולות לפי מנהג העיר, כתובתה מאתים.

ואין זה צריך עדות גמורה שגילוי מילתא בעלמא הוא ועשוי להתגלות, ורוב נשים בתולות נשאות⁵¹. לפיכך אפילו אם אחד מן העדים היה קטן כשראה העדות, כיון שהוא עתה גדול, ויש עוד⁵² עד אחד שהיה גדול כשראה כן, עמו, מועיל ונוטלת מאתים.

ז. אסור לאדם שילמד את עבדו תורה

אסור⁵³ ללמד את עבדו תורה, שהרי זה כאילו מלמדו תיפלות, לפיכך אם למדו לא יצא לחירות שלא למדו אלא תיפלות.

דף כח:

ח. לזה הימנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס או שהניח תפילין בפני רבו או שקרא ג' פסוקים בציבור בפני רבו או שנשא בת חורין לפניו ולא מיחה בו, בכל אלו לא יצא לחירות, שאין שתיקת הרב סימן ששיחררו אלא שלא דקדק על מעשיו של עבד.

הארון⁵⁴ שלוח מעבדו, או שעשאו אפוטרופוס על נכסיו, או שהניח העבד תפילין בפני רבו, או שקרא ג' פסוקים בציבור בפני רבו או שנשא בת חורין לפניו ולא מיחה בו, בכל אלו לא יצא לחירות, שאין שתיקת הרב סימן ששיחררו אלא שלא דקדק על מעשיו של עבד.

ט. לטבול לאכול בתרומה בתרומה דרבנן

⁵¹ הפלאה שם

⁵² שו"ע שם. וסמ"ע חו"מ שם יא, משום דרוב נשים בתולות נישאות. ולדעת המחבר אין צריך גדול עמו, ולדעת רמ"א [סעיף ו'] צריך. ובתומים [סק"ד] כתב, דלכו"ע בעינן גדול עמו, רק המחלוקת היא אם בעינן גדול מתחילתו, או דסגי אפילו אם שניהם מעידים מקטנותם.

⁵³ שו"ע ונו"כ יו"ד רסו עא

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם ע

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

נאמן הגדול⁵⁵ אפילו לבדו, לומר זכורני, כשהייתי תינוק, שהיה פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול תרומתו לערב, ומעלין אותו על פיו להיות כהן ככהני זמן זה. ומאכילין אותו תרומה דרבנן על פיו, ואין חוששים שמא עבד כהן היה⁵⁶ מכיון שאמר שיצא מבית הספר ואסור לאדם ללמד לעבדו תורה.

וכן נאמן הקטן לומר בגודלו אפילו לבדו שהיה חולק עמנו תרומה דרבנן אם הוא מוחזק לכהן. וכן נאמן לומר שהיינו מוליכין חלה ומתנות לפלוני שהוא כהן. ואין לחשוש בזה שמא עבד כהן הוא, שאין עבד נוטל חלק בבית הגורן אלא אוכל מחלק רבו, או כשרבו עמו⁵⁷. אבל אינו נאמן לומר שראה אחרים מוליכים חלה ומתנות לפלוני שהוא כהן⁵⁸.

י. אין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו

כבר התבאר במסכת יבמות דף צט: שעבד⁵⁹ כנעני של כהן, הוא מהעשרה שאין חולקין להן תרומה בבית הגרנות שלמרות שמותא לאכול אותה אין מאכילין אותו שמא יראוהו העוברים בשדה ויעידו עליו שהוא כהן, שהרי מעלין מחילוק⁶⁰ גרנות לתרומה⁶¹, מיהו אם רבו עמו שאין חשש זה וחולקין לו.

יא. ושהמקום הזה בית הפרס הוא מ"ט בית הפרס דרבנן

נאמן⁶² לומר על מקום שבספק שמא כולו טמא⁶³ המקום הזה הוא בית הפרס, כלומר שנחרש בו קבר, שהוא טומאה דרבנן, והשאר טהור. והימנוהו רבנן בדרבנן.

⁵⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ג ב וחז"ל ל ד ו

⁵⁶ סמ"ע שם טו ועיין בב"ש ובנו"כ שם באבהע"ז דאפשר שלדעת הטור אין צריך לומר שיצא מבית הספר שאין חוששים לעבדות שכל המשפחות בחזקת כשרות.

⁵⁷ סמ"ע שם טז

⁵⁸ סמ"ע שם

⁵⁹ רמב"ם הלכות תרומות פרק יב הלכה כב

⁶⁰ מעשה רוקח

⁶¹ בפר"ח כאן האריך טובא בדעת רבנו וכתבנו כדעת הראשונים דרך מחילוק גרנות מעלין ולא מאכילת תרומה ולכן משגריין לו לביתו.

⁶² שו"ע ונו"כ שם הסמ"ע שם יב

⁶³ פירוש, נאבד קבר בבקעה שיש בה שדות הרבה, ומעיד הוא השדה זו טמאה, ושאר שדות טהורות. אורים שם יב מהר"ן

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

יב. מנפח אדם בית הפרס והולך ... בית הפרס שנידש טהור

כבר התבאר במסכת פסחים דף צב: שמי⁶⁴ שבא בבית הפרס כלומר שדה שיש בה ספק טומאת מת, שהיא אב הטומאה מדברי סופרים. לדוגמא: שדה שנחרש בה קבר, הרי זו "בית הפרס", ועפרה מטמא במגע ובמשא, לפי שחוששים שמא גררה עמה המחרשה עצם כשעורה מעצמות המת⁶⁵. שאסור לכהן לילך שם שמא יסיט ברגליו עצם כשעורה שמטמא במגע ומשא, מ"מ בערב פסח יכול להכנס שם בין כהן בין ישראל בצורה שינפח בפיו והולך, ואם יש שם עצם כשעורה ידחהו, ועצם גדול יראהו, ואם לא מצא עצם ולא נטמא שוחט ואוכל פסחו ואף על פי שהלך בבית הפרס לא העמידו דבריהם במקום כרת.

וכן בית הפרס שנידש ברגלי אנשים טהור לעושה פסח. ויבדוק אם נידוש ברגלים ומותר לעבור.

יג. ועד כאן היינו באין בשבת קסבר תחומין דרבנן

אפילו עבד ושפחה כנענים שקבלו עליהם מצות שהאשה חייבת בהן נאמנים לומר זוכרים אנו שעד כאן מוחזקים ללכת⁶⁶, והוא בתוך תחום שבת⁶⁷.

אבל קטן אינו נאמן בעודו קטן, אבל נאמן הגדול לומר לומר⁶⁸ אפילו הוא לברו עד כאן היינו באים בשבת כשהייתי קטן, וסמכים על עדותו והוא התחום, שמכיון שתחומין דרבנן האמינוהו⁶⁹, והוא הדין בשאר איסורי דרבנן.

⁶⁴ רמב"ם שם הלכה ה

⁶⁵ ונקראת "בית הפרס" על שם התפשטות הטומאה על כל השדה, מלשון פורס מפה, וכן "ויפרוש את האוהל" (שמות מ, יט) תרגומו ופרס ית פרסא. ויש מפרשים: על שם שנפרסו (נשברו) העצמות, והוא מלשון הכתוב (ישעיה נח, ז): "הלא פרום לרעב לחמך", שעל ידי החרישה נשברו ונתפזרו עצמות מהקבר

⁶⁶ שודאי אין ר"ל שמדרום דהא אין סומכין אלא על מדידת אדם מומחה אלא ר"ל שיודעין שהיו מוחזקין לילך עד כאן ומסתמא בפעם ראשונה היה ע"י אדם שיודע אופני המדידה. באור הלכה סימן שצט סעיף יא

⁶⁷ שו"ע ונו"כ או"ח שצט יא

⁶⁸ שו"ע ונו"כ או"ח שם הו"מ שם ו

⁶⁹ דכל עיקרו אינו אלא דרבנן אבל קיום שטרות אף על גב דגם הוא מדרבנן מ"מ הוצאת ממון יש בו צד דאורייתא, וצריך אחר עמו. סמ"ע שם יד ובספר ארעא דרבנן אות רכ"ט (בהשמטות למערכת אות ת"ן הביא בשם חכם אחד שהשיג על הסמ"ע בזה, דהא כתב הרמב"ם ריש פרק כ"ז מהלכות שבת דחוזן ל"ב מיל יש תחומין דבר תורה, וכן דעת הר"ף [עירוין ה' ע"א מדפי הר"ף], והרי יש בהם צד דאורייתא, עכ"ל. ויש לישב. ועוד קיום השטר אף שהוא מדרבנן, מ"מ כיון דאיכא הוצאות ממון בעי שנים. נתידה"מ שם ט

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

יד. נאמן התינוק לומר כך אמר לי ... משפחה זו כשרה

ומשפחה זו פסולה

נאמן הגדול⁷⁰ לומר אפילו לבדו שכך אמר לי אבא כשהייתי קטן משפחה זו פסולה ומשפחה זו כשרה, וחוששים להם אך אין מכריזים ווכשיש עוד אחד עמו אפילו אם הוא גם קטן שאומר בגודלו מחשיבים זאת לעדות גמורה לפסול המשפחה ולהכריז עליה⁷¹, שאין זה עדות גמור אלא גילוי יחוס משפחה. ויש חולקים שאינו נאמן⁷².

טו. וכולן אם היה עובד כוכבים ונתגייר עבד ונשתחרר אין

נאמנים

בכל אלו שנזכרו שמעיד בהן הגדול שידע בהן כשהיה קטן ונאמן⁷³, אם היה גוי או עבד כשראה דברים אלו ונתגייר, או נשתחרר, אינו נאמן להעיד⁷⁴ עליהם, מלבד תחומין שהעבד נאמן כנזכר, משום שגוי אף על גב שהיה דעתו להתגייר כיון שגוי הוא באותו זמן ואינו מוטל עליו אינו מדייק במה שרואה⁷⁵, ובעבד אף על גב שהוא שייך במצות ומדייק יותר מגוי, מכל מקום כיון שאין בידו להשתחרר אינו מעלה על דעתו שישחררנו רבו ואינו מדקדק בשום דבר, ועוד אפילו היה בידו להשתחרר כיון שאינו חייב בכל המצות כגוי חשבינן ליה⁷⁶.

⁷⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ שם ו

⁷¹ סמ"ע שם יז

⁷² דעת הר"ן

⁷³ שו"ע ונו"כ חו"מ שם ז

⁷⁴ דייק לכתוב להעיד לאפוקי תחומין שאינו עדות ועבד נאמן. סמ"ע שם יח

⁷⁵ ועיין בש"ך שם ז שבאנוסים שבאו לכלל כשרות, כשרים, דשפיר הוי דייקי כיון שהיו יהודים בינם לשמים. דלא כמהר"א ששון סי' צ דס"ל שאינם כשרים.

⁷⁶ סמ"ע שם יט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אדם שחזר בתשובה ו"א⁷⁷ שנאמן להעיד בכל הנזכר על מה שראה קודם שחזר בתשובה. וי"א⁷⁸ שאינו נאמן.

טז. אחד מן האחין שנשא אשה שאינה הוגנת לו באין בני משפחה ... ואומרים אחינו בית ישראל שמעו אחינו פלוני נשא אשה שאינה הוגנת לו

מיו⁷⁹ שרוצה לישא אשה פסולה⁸⁰, בני משפחתו יכולין למחות בו. ואם אינו רוצה להשגיח בהם, יעשו איזה דבר לסימן שלא יתערב זרעו בזרעם.

הדרן עלך האשה שנתארמלה

⁷⁷ עיין באר היטב חושן משפט סימן לד ס"ק לו כתב הש"ך נרא' דכל הפסולים מחמת עביר' כשחזרו בתשוב' הראוי' כשרים אפי' בעדות שראו בשעה שהיו פסולים דלא בעינן בזה תחלתו וסופו בכשרות. ע"כ ולענ"ד לא נראה כן דמ"ש מס' ל"ג סי"ג גם י"ל דבשע' שהי' פסול לא דקדק בעדות כהוגן והוי כמלתא דלא רמיא אנפשיה. ועיין קצוהח לה ס"ק ד דבעבירה דרבנן אפשר שכשרים

⁷⁸ ועיין ישועות ישראל חוקת המשפט שם ח דאף באיסורין, דאין צריך משפטי עדות, כל שהוא חשוד לאותו דבר ושב בתשובה, אינו נאמן על מה שנעשה בעודו חשוד. והיא תוספתא ערוכה. וכבר הוכיחו האחרונים דגם בפסולי עבירה דרבנן בעינן תחילתו וסופו בכשרות. מיהו בהגך דקמן נאמן בגודלו, אפשר דלא גריעי פסולי דרבנן מקמן, ונאמן אח"כ להעיד מה שראה בפסולו. ובוה אין ראייה מתוספתא:

⁷⁹ רמ"א ונו"כ אבהע"ז ב א

⁸⁰ ולכאורה אם פסולה ממש הרי בית דין יש להם למחות בו ואי אינה פסולה אמאי בני משפחתו מוחים. וע"כ צ"ל ברוצה לישא משפחה שיש ערעור וצריך בדיקה והוא נושא ללא בדיקה וכדומה. נתיבות לשבת שם א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>